

Література

1. Волкова Е.Н. Научно-методические аспекты обеспечения экономической безопасности промышленного комплекса : дисс. канд. экон. наук: спец. 08.00.05. – М., 2004. – 205 с.
2. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб. : Изд-во "Питер". – 2002. – 160 с.
3. Донець Л.І. Діагностика впливу державного регулювання на економічну безпеку підприємницької діяльності / Л.І. Донець // Вісник ДонНУЕТ. – Сер.: Торгівля і ринок. – 2006. – С.134-138.
4. ДСТУ 2483-94 Блоки оброблення даних. Терміни та визначення (ISO/IEC 2382-11:1987).
5. ДСТУ 2230-93 Взаємозв'язок відкритих систем. Базова еталонна модель. Терміни та визначення (ISO/IEC 2382-26:1993).
6. Кобелев Н.Б. Практика применения экономико-математических методов и моделей / Н.Б. Кобелев. – М. : Изд-во "Финстатинформ". – 2000. – 211 с.
7. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия как субъект частной правоохранительной деятельности : монография / В.П. Мак-Мак. – М. : Компания "Спутник+", 2003. – 220 с.
8. Мищенко С.Н. Система обеспечения экономической безопасности организации : дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05. – Ростов-на-Дону. – 2004. – 211 с.
9. Пономаренко А.І. Система економічної безпеки фірми / А.І. Пономаренко // Шлях України до економічної безпеки : матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 квітня 2006 р.). – Харків, 2006. – 302 с.
10. Управление безопасностью : учебн. пособие / Л.П. Гончаренко, Е.С. Куценко. – М. : КНОРУС, 2005. – 272 с.
11. Харченко Л.С., Ліпкан В.А., Логінов О.В. Інформаційна безпека України: Глосарій / за заг. ред. д.ю.н., професора Р.А. Калюжного. – К. : Вид-во "Текст", 2004. – 136 с.
12. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы. – М. : Изд-во "Ось-89". – 2003. – 352 с.

Франчук В.И. Теоретическая модель системы обеспечения экономической безопасности акционерных предприятий

Исследованы сущность и содержание акционерного капитала, формы его функционирования, отрицательные черты и другие факторы, которые могут вызывать угрозы; обосновывается необходимость защиты акционерного капитала.

Ключевые слова: акционерный капитал, акционерное общество, реальный капитал, фиктивный капитал, экономическая безопасность АО.

Franchuk V.I. Theoretical model of the system of providing of economic security of join-stock company

Essence and maintenance of equity, form of his functioning, and subzero lines and other factors which can cause threats is probed in the article; the necessity of defense of equity is grounded.

Keywords: equity, joint-stock company, real capital, fictitious capital, economic security of joint-stock company.

УДК 339.9

Аспір. О.І. Шубеляк¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

МОТИВАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИТОРІВ

Розглянуто теоретичні засади міжнародного інвестиційного ринку. Проаналізовано чинники, які впливають на мотивації іноземних інвесторів та на притік іноземних інвестицій. Результати аналізу можуть бути використані як основа для формування стратегій залучення іноземних інвестицій.

¹ Наук. керівник: проф. І.М. Грабинський, д-р екон.наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, міжнародний інвестиційний ринок, глобалізація, темп інфляції, норма дохідності, рівень заощаджень, ставка оподаткування.

Вступ. Пряме іноземне інвестування є складним і водночас необхідним процесом у економічному розвитку кожної країни. Світова економічна система останнім часом піддається впливу всеохоплювального процесу глобалізації, а це, своєю чергою, зумовлює загальне прискорення світового економічного розвитку та значне посилення світогосподарських зв'язків. Такі темпи світового економічного зростання потребують належного фінансування, а саме на міжнародному інвестиційному ринку, який є особливо складним механізмом світової економічної системи, відбувається формування і перерозподіл фінансових ресурсів між різними країнами.

Цій проблемі присвятило свої праці багато науковців, серед вітчизняних можна виділити таких, як Л.М. Борщ, С.В. Герасимова, Б.В. Губський, А.П. Дука, В.Г. Федоренко, а серед закордонних З. Боді, А. Кейн, А. Маркус, Деніелс Д. Джон, Радеба Лі. Вони дійшли висновку, що іноземні інвестиції через свою важливість варті значної уваги як з боку окремих підприємств, так і з боку урядів загалом, а також є предметом подальшого вивчення і вдосконалення.

Постановка завдання. Метою роботи є аналіз чинників, які впливають на мотивації іноземних інвесторів, на основі яких можна сформулювати стратегії залучення іноземних інвестицій.

Міжнародна інвестиційна діяльність посідає особливе місце у сучасних міжнародних економічних відносинах. У запутаній та складній системі економічних зв'язків дедалі частіше необхідно приймати зважені рішення щодо нагромадження та інвестування.

На ринку прямих інвестицій актуалізується конкурентна боротьба через зростаючий попит національних економік на інвестиційні ресурси. Міжнародні прямі інвестиції на рівні національних економік проявляються здебільшого як експорт та імпорт капіталу. Залежно від ступеня зрілості національної економіки, рівня її інтегрованості у світове господарство, формується мотивація та політика щодо інвестицій за кордон та іноземних інвестицій в країну.

Інвестиції зумовлюють конкурентні позиції на світових ринках, формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та є основою для розвитку підприємств, окремих галузей та економіки загалом [6]. Вони перебувають у центрі уваги економічної думки, визначаючи процес економічного зростання загалом. Сьогодні інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Одним із надійних механізмів соціально-економічних перетворень є активізація інвестиційного процесу [5].

Саме поняття інвестиції означає вкладення капіталу в галузі економіки як в самій країні, так і за її межами з метою отримання прибутку. Багато хто, визначаючи термін "інвестиції", вважає, що вони існують тільки у гро-

шовій формі. Проте інвестування капіталу може здійснюватися у будь-якій іншій майновій формі або у формі немайнових активів (досвіду роботи, пакетів програм, інших форм інтелектуальної власності); сукупності технічних, технологічних, комерційних та інших знань; виробничого досвіду; права використання землі, води, ресурсів, споруд, а також інших майнових прав [8].

Багатогранне трактування терміна "інвестиції" зводиться до одного – зв'язку інвестицій з отриманням доходу як цільової установки інвестора [3]. Тобто, в широкому розумінні, інвестиції є вкладенням капіталу з метою його збільшення. Але при цьому приріст капіталу повинен бути достатнім, щоб компенсувати інвестору відмову від використання коштів на споживання тепер, винагородити його за ризик та відшкодувати збитки від інфляції в майбутньому. Фактично, результатом інвестування капіталу є його приріст, що є компенсацією за ризик втрат від інфляції та неотримання відсотків від банківських вкладень капіталу.

Прямі інвестиції супроводжуються контролем за діяльністю компанії навіть у випадку придбання незначної частки її акцій (на рівні 10-25 %) [2]. Прямою може бути інвестиція з меншою часткою участі, якщо вона забезпечує реальний вплив на прийняття рішень щодо об'єкта інвестування. І навпаки, якщо частка інвестора перевищує 10 %, але він не має реального контролю над об'єктом, то відповідну інвестицію не визнають прямою [7]. Найвищим типом зобов'язань відносно зовнішньоекономічних операцій є володіння контрольним пакетом акцій зарубіжного підприємства (в Україні контрольний пакет акцій становить 51 %). Воно не лише передбачає право власності на дохід з капіталу, але зазвичай і більш інтенсивний обмін кваліфікованими спеціалістами і новими технологіями між країнами [5].

Основні вихідні теоретичні положення поняття прямих іноземних інвестицій можна згрупувати в такі пункти:

1. Прямі інвестиції справляють безпосередній і довготривалий вплив на капіталовкладення в економіку (пайова участь у будівництві й організації об'єктів господарювання, повне або часткове їх придбання з метою ефективного використання).

2. Прямі інвестиції мають на меті отримання не тільки прибутку на капітал, але і повного підприємницького прибутку або основної його частини, а також безпосередніх або непрямих вигод від контролю над фірмою, що охоплює визначення її виробничої, закупівельно-збутової, інвестиційної, коопераційної, науково-технічної та фінансової політики.

3. Прямі інвестиції припускають вищу рентабельність, ніж портфельні, і з часом ведуть до помітного відтоку прибутків материнської компанії за кордон або викликають нові капіталовкладення за рахунок реінвестицій прибутків.

4. Прямі інвестиції більшою мірою впливають на зайнятість, стан внутрішнього ринку, ніж портфельні.

5. Прямі інвестиції значніше, ніж портфельні, сприяють зміні місця країни в міжнародному поділі праці, впливають на національну конкурентоспроможність.

6. Прямі інвестиції, на відміну від портфельних, впливають на зміну в країні відносин національної власності, спричиняють її відчуженість на користь іноземців.

7. Прямі інвестиції відчутніше впливають на стан конкуренції в країні, посилюючи її або приводячи до зміцнення на внутрішньому ринку позицій іноземних фірм [2].

Існує низка чинників, які впливають на рівень прибутку від інвестицій, а отже, і на мотивації іноземних інвесторів.

Рис. Чинники, що впливають на мотивацію іноземних інвесторів

Рівень заощаджень у доходах населення. За невисоких доходів на душу населення основна їхня частина використовується для споживання. В міру зростання доходів збільшується і частка заощаджень, які є джерелом інвестиційних ресурсів. Існує пряма залежність між рівнем заощаджень і обсягом інвестицій [3].

Темп інфляції. У разі високого темпу інфляції більше буде знецінюватись майбутній прибуток від інвестицій і, відповідно, буде менше стимулів для нарощування обсягів інвестицій. У такому випадку спостерігається зворотна залежність (виняток становлять ринок нерухомості, валютний ринок та ринок лікувальних засобів).

Ставка банківського відсотка. Якщо ставка банківського відсотка є нижчою від очікуваної норми чистого прибутку, то в такому випадку інвестування буде ефективним, і навпаки. Ця залежність є зворотною.

Ставка оподаткування. Збільшення рівня податків спричиняє зменшення попиту на інвестиції.

Норма дохідності інвестицій. Прибуток залишається основним мотивом інвестування, тому чим вища норма дохідності очікується, тим більш привабливими будуть вкладення [3].

Інвестори наголошують, що мотивації для інвестування у країни з ринковою економікою та рішення про об'єкт інвестування відрізняються, залежно від країн та секторів економіки. Однак, вони погоджуються у тому, що існують певні загальні чинники, які вказують на те, яка країна найбільше приваблює прямі іноземні інвестиції. До таких чинників можна віднести: величину ринку і перспективи зростання; продуктивність робочої сили, зважаючи на заробітну плату, а не сама вартість місцевої робочої сили; наявність інфраструктури; поміркований рівень оподаткування.

Величина ринку і перспективи росту приймаючої країни відіграють важливу роль в розміщенні інвестицій, оскільки прямі іноземні інвестиції в країни з ринковою економікою більше зорієнтовані на потреби внутрішнього ринку, ніж на те, щоб задіяти дешеву робочу силу.

Продуктивність робочої сили, зважена заробітною платою, а не сама вартість місцевої робочої сили, збільшить приплив інвестицій незалежних фірм, які використовують країни з ринковою економікою як об'єкт експорту.

Необхідною є наявність інфраструктури. Країни з ринковою економікою, які найкраще підготовані до подолання внутрішніх інфраструктурних проблем, забезпечать більший обсяг прямих іноземних інвестицій.

За винятком деяких секторів, податкові пільги (канікули) не відіграють важливої ролі у прийнятті рішення щодо розміщення інвестицій, на відміну від поміркованого рівня оподаткування і загальної стабільності податкового режиму, які мають важливе значення.

На додаток до цих чинників, які впливають на комерційні та економічні інтереси інвесторів, останні також наголошують на важливості інших чинників, які можуть привабити інвестиції. Саме вони є особливо вагомими в процесі прийняття рішення чи входити на ринки нових країн і в оцінюванні основних можливостей розширення дієвого бізнесу. Це такі чинники, як стабільне політичне оточення, разом із умовами матеріальної і фізичної безпеки; корупція та влада; правова основа і дотримання закону.

Важливим для інвесторів є консенсус у громадській думці приймаючої країни на користь іноземного інвестування. У цьому контексті, помірковано стабільне політичне оточення, разом із умовами матеріальної і фізичної безпеки, є важливим чинником, який використовується в оцінюванні вірогідності несприятливих змін у інвестиційному кліматі для фірм з іноземними капіталом.

Корупція та влада мають значний вплив на інвестиційні перспективи. Режим інвестування і середовище для бізнесу – враховуючи систему ліцензування бізнесу, режим оподаткування та рівень бюрократії і ставлення до неї, є важливими.

Недавня криза змінила ставлення до звичайних ризиків і більше уваги зараз зосереджено на правовій основі та дотриманні закону. Передбачувана система законів, яка, крім іншого, базується на безапеляційності контрактів і створює рівні умови для всіх, у подальшому надасть змогу країнам з ринковою економікою приваблювати великі обсяги прямих іноземних інвестицій на стабільній основі.

Традиційно прямі іноземні інвестиції у країни з ринковою економікою припадали на добувну промисловість і здійснювалися фірмами, які прагнули скористатися нижчими цінами на товари – типово для експорту на світовий ринок – зі значно нижчим акцентом на обслуговування внутрішнього попиту (потреб) приймаючої країни. Однак більшість інвесторів наголошують, що останнім часом прямі іноземні інвестиції слугують для задоволення внутрішніх потреб, особливо для подолання природних чи штучно створених бар'єрів у торгівлі. Наприклад, інвестор бачить, що недавнє зростання прямих іноземних інвестицій в Китай та Індію впливає на величину ринку більше, ніж на конкурентоспроможність. Більшість інвесторів зазначають, що їхньою подальшою метою буде інвестування у країни з великими ринками та багатообіцяючими перспективами росту. Водночас, інвестори, що шукають подальші перспективи інвестування підкреслюють, що їхні плани розширення бу-

дуть, крім іншого, спрямовані на країни з низькою оплатою праці, зваженою виробництвом, тоді як ті, які вкладають кошти у добувну промисловість, більшою мірою керуватимуться доступністю природних ресурсів.

Більшість інвесторів наголошує, що, відносно, довготривалі прямі іноземні інвестиції слугують автоматичним стабілізатором макроекономічних шоків і неочікуваних подій, і як тільки здійснюється інвестиція, компанія зміцнює свою позицію на ринку.

Більшість потенційних інвесторів досконало вивчають можливу прибутковість прямих іноземних інвестицій і готові до періодів низьких чи нестабільних прибутків. У цьому контексті багато таких інвесторів зіткнулася з тим, що недавня фінансова криза виявила значні ризики інвестування у країни з ринковою економікою і показала, що треба більше уваги приділити питанням, щодо правової системи і законної сили контрактів, але, незважаючи на це, вони продовжуватимуть інвестувати в ці країни.

Близько 90 % інвесторів або дуже схильні, або просто схильні інвестувати у країни з ринковою економікою протягом наступних трьох років. Однак, майже всі стверджують, що будуть більш перебірливими у виборі об'єкта інвестування [9].

Висновки. Прямі іноземні інвестиції є досить складним і водночас необхідним процесом перебігу капіталу. Існують різні чинники, які впливають на мотивацію іноземних інвесторів. Останні наголошують, що мотивації для інвестування в країни з ринковою економікою та рішення про об'єкт інвестування відрізняються, залежно від країн та секторів економіки. Однак, вони погоджуються у тому, що існують певні загальні чинники, які вказують на те, яка країна найбільше приваблює прямі іноземні інвестиції.

Література

1. Боди З. Принципы инвестиций : пер. с англ. – 4-е изд. / З. Боди, А. Кейн, А. Маркус. – М. : Изд-во "Вильямс", 2002. – 984 с.
2. Дэниелс Д. Джон, Радеба Х. Ли, Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции : пер. с англ. – М. : Изд-во "Дело Лтд", 1994.
3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч. посібн. – 2-е вид. – К. : Вид-во "Каравела", 2008. – 432 с.
4. Закон України "Про інвестиційну діяльність".
5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посібн. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 376 с.
6. Правик Ю.М. Стратегічні напрямки залучення і використання іноземних інвестицій // Інвестиції: практика та досвід. – 2006. – № 18. – С. 26-30.
7. "Україна і світове господарство", А.С. Філіпенко : навч. посібн. – К. : Вид-во "Либідь" 2002.
8. Федоренко В.Г. Инвестознaвство : підручник. – 2-ге вид., [переробл.]. – К. : Вид-во МАУП, 2002. – 408 с.
9. Global Investments: Charting the Recovery Map. Materials of the XIV WAIPA World Investment Conference /World Association of Investment Promotion Agencies official web-site. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.waipa.org/index.htm>.

Шубеляк О.И. Мотивационный анализ деятельности иностранных инвесторов

Рассмотрены теоретические предпосылки международного инвестиционного рынка. Проанализированы факторы, влияющие на иностранных инвесторов и на прилив иностранных инвестиций. Результаты анализа могут использоваться как основание для формирования стратегий привлечения иностранных инвестиций.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, международный инвестиционный рынок, глобализация, темп инфляции, норма доходности, уровень сбережений, ставка налогообложения.

Shubelyak O.I. Motivational analysis of foreign investor's activities

The essence of theoretical basis of international investment market is outlined in the article. Factors that influence on foreign investors and inflow of foreign investments are analyzed. The results of conducted analysis can be used as a basis for forming strategies of foreign investments involving.

Keywords: direct foreign investments, foreign investment market, globalization, temp of inflation, cost effectiveness, level of saving, rate of taxation (tax rate).

УДК 332.1(477)

Доц. З.В. Юринець, канд. екон. наук;
здобувач О.І. Ястремський – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У РАЗІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

В умовах економічної та фінансової криз для українських підприємств втілення інструментів модернізації є одним із ефективних засобів підвищення конкурентоспроможності, особливо завдяки акумулюванню внутрішнього потенціалу підприємств. Нині найважливішими для країни має стати стабільність, безпека і гармонія розвитку з основними завданнями – виробляти дешевше й економічніше.

Ключові слова: модернізація, модернізаційний процес, промисловість, інновації, національна економіка.

Постановка проблеми. Упродовж останніх століть українські модернізаційні процеси відбувались із запізненням, і продовжують відзначатись неорганічністю їх здійснення. Такий стан справ складається через те, що сучасні економічні інститути та організації України намагаються поєднати "колишні" цінності, концепції та методи управління із новітніми технологіями виробництва [9]. Для побудови інноваційної моделі розвитку економіки потрібно аналізувати досягнення та помилки світового досвіду втілення модернізації, зважувати нагромаджені можливості нашої держави і створювати підґрунтя для подальшого поступу.

Часто терміни "модернізація" та "інновація" використовують як синоніми. Однак суміщення цих понять є неправильним. Модернізація, як процес часткового оновлення, заміни застарілого устаткування, технології виробництва, технічного й технологічного переоснащення підприємств, є одним із важливих напрямків підвищення техніко-економічних показників, посилення інтенсивного розвитку, зростання ефективності виробництва [1]. Процес модернізації не обов'язково має ґрунтуватися на застосуванні інновацій. У світі склалась ситуація, коли окремі країни виходять на перший план технологічного прогресу завдяки створенню інновацій, передових технологій. Інші ж, для розвитку індустріального виробництва купують ці технології та устаткування, – для них таке рішення є вигіднішим, ніж самостійне розроблення і комерціалізація новацій. У сучасних умовах забезпечити модернізацію економіки важливо, насамперед шляхом її інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. У вітчизняній науковій літературі висвітлено різні підходи до визначення модернізації,